

Zdravstvena stanica »Drava«, Osijek
 direktor mr dr S. Smerdelj

Zadatak liječnika-stomatologa u krivičnom i građanskom vještačenju

S. SMERDELJ

UVOD

Povreda tjelesnog integriteta obuhvaćena je Krivičnim zakoni-
 kom s nekoliko članova. Određivanje intenziteta povrede povjereno je liječ-
 niku vještaku (Zlatarić¹). Sve povrede, koje dolaze kao predmet krivično-
 pravnih rasprava dijele se na lake i teške tjelesne povrede. Prema tome, svaki
 liječnik, stalni ili povremeni vještak, mora poznavati one članove Krivičnog
 zakona, koji se odnose na povredu tjelesnog integriteta.

Svaki liječnik vještak mora poznavati u potpunosti čl. 142, koji govori o
 lakoj tjelesnoj povredi, čl. 141 koji govori o teškoj tjelesnoj povredi, čl. 143
 koji govori o učestvovanju u tuči, čl. 145 o napuštanju nemoćnog lica te članove
 179, 180. i 181, koji govore o djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala. Na
 kraju, moramo poznavati članove o krivičnim djelima protiv zdravlja ljudi i to
 197a, 199, 203, 205—211. te 268—272.

KLASIFIKACIJA VJEŠTAČENJA

Današnji stupanj razvoja medicinske nauke uvjetuje podjelu vještačenja
 prema specijalnostima priznatim u medicinskoj nauci. Tako kod pojedinih vje-
 štačenja već danas u nekim sudovima susrećemo sudske vještake pojedinih me-
 dicinskih grana, zatim suradnju sudskog medicinara s pojedinim specijalistom
 određene struke u koju sam problem vještačenja zadire (Zečević²). Stva-
 ranje univerzalnog vještaka danas se više ne može prihvatiti, jer takav vještak
 ne može više zadovoljiti u svim pravcima i ne može zadovoljiti današnju sudsku
 praksu.

Ako postavimo kvalifikaciju vještačenja kao zahtjev medicinske nauke,
 onda bar svaki okružni sud treba da raspoláže nizom stručnjaka medicinskih
 grana, koji će u danom momentu moći pomoći sudu da lakše, bolje, stručnije

i tačnije dode do materijalne istine (Morović³). Međutim, imenovanje vještaka-liječnika iz različitih struka nije jednostavno dijeljenje dekreta, nego ovaj problem treba da bude postavljen na zdrave temelje te sud mora odgajati za sebe vještake. To znači, da bi svaki sud trebao da ima listu liječnika vještaka, da njihova mišljenja, u odnosu na Krivični zakonik daje na kritiku, odnosno da u početku dopušta na prijedlog tužilaštva ili obrane supervještačenja i da na taj način regrutira vještake, kojima će nakon izvjesnog vremena dati punu podršku i puno povjerenje (Štegl⁴). U ovoj klasifikaciji vještačenja našao bi svoje mjesto i liječnik-stomatolog, kako onaj u ordinaciji, tako i vještak na sudu (Sokčić⁵, Palmović⁶, Ružić⁷).

Zadatak liječnika-stomatologa u ordinaciji bio bi:

1. pregled povrijeđenog,
2. unošenje elemenata povrede u karton povrijeđenog,
3. prijavljivanje povrede.

PREGLED POVRIJEĐENOG

Pregled povrijeđenog mora sadržavati sve kliničke elemente, koji zajednički medicinski karakteriziraju povredu: lokalizacija, rubovi, izgled, zidovi i dubina povrede na mekim dijelovima. Povrede zuba treba tačno opisati, s naznakom koji zub je povrijeđen, s koje strane i u kojoj mjeri, odnosno da li je zub frakturiran, na kom mjestu, poprečno ili uzdužno, da li je potpuno izbijen te da li je alveolarni nastavak oštećen ili intaktan. Osim toga, pregledom treba utvrditi stanje zuba prije povrede, ustanoviti je li zubalo bilo intaktno i zdravo, manjkavo i sanirano, defektno, nesansirano, zapušteno itd.

Ovim pregledom treba posebno utvrditi je li povreda svježā. U ovom dijelu pregleda povrijeđenog mora se također utvrditi sve ono što je važno za kvalifikaciju povrede prema slovu Krivičnog zakonika i Zakona o krivičnom postupku.

Propust u ovoj fazi pregleda dopušta mogućnost izvrtanja pravog činjeničnog stanja, jer se ovakav pregled ne može ponoviti.

Unošenje elemenata povrede u karton

Nakon obavljenog pregleda treba unijeti u karton povrijeđenog sljedeće:

- a) datum pregleda i anamnezu,
- b) koji zub i s koje strane je povrijeđen,
- c) podatke o povredi alveolarnog nastavka, čeljusti i mekih dijelova,
- d) opažanje o stanju zubala prije povrede,
- e) kvalifikaciju povrede.

Prijavljivanje povrede

Prema današnjoj sudskoj praksi, svaku povredu nanесenu tuđom krivnjom treba prijaviti na za to propisanom obrascu. Prvi obrazac prijave o povredi

ispunjava se odmah nakon prvog pregleda, a mora se u roku od 24 sata dostaviti istražnim organima. Drugi obrazac prijave šalje se nakon završenog liječenja, a u njega se unose eventualne korekcije nalaza i kvalifikacije povrede.

OBRADA MATERIJALA

Pregledom povreda zuba i susjednih dijelova na materijalu OZ-a Osijek u razdoblju od 1964—1968. godine utvrdio sam da je bilo ukupno 48 povreda. Obradujući povrede u odnosu na dobnu skupinu, dobio sam slijedeće rezultate, kako to pokazuje tab. 1.

Dobna skupina	Broj povrijeđenih
20 — 29	19
30 — 39	9
40 — 49	11
50 — 59	6
60 — 69	3
Ukupno	48

Tab. 1. Povrijeđeni po dobi.

Utvrđivanjem mehanizma povrede dobio sam u odnosu na etiologiju rezultate koje pokazuje tab. 2.

Pad s bicikla	3
Pad s motora	6
Sudar automobila	8
Pješak srušen od tramvaja	5
Kočenje kod vožnje u kamionu	4
Povrede od domaćih životinja	4
Povrede na radu	9
Povrede u sportu	3
Povrede u tuči	6
Ukupno	48

Tab. 2. Etiologija povreda.

Iz tab. 2. vidi se kako je etiologija povreda različita, ali je pretežno vezana uz mehanizaciju i promet. Nadalje sam obradio povrede zuba s povredom usana, da bi se moglo doći do zaključka u koliko slučajeva dolazi izolirano do povrede zubi. Ovo sam obradio po dobnim skupinama pa uz povrede zubi susrećemo i povrede usana, kako se vidi iz tab. 3.

Dobna skupina	Broj povrijeđenih
20 — 29	18
30 — 39	7
40 — 49	10
50 — 59	5
60 — 69	2
Ukupno	42

Tab. 3. Povrede zuba popraćene povredama usana.

Iz podataka u tab. 3. proizlazi, da uz povredu zuba nastupa skoro redovito i povreda usana, odnosno samo je 6 povreda zuba bilo bez povrede usana.

Na isti sam način obradio povrede alveolarnog nastavka, koje utječu na kvalifikaciju povrede pa sam dobio rezultate koje pokazuje tab. 4.

Dobna skupina	Broj povrijeđenih
20 — 29	17
30 — 39	6
40 — 49	9
50 — 59	4
60 — 69	1
Ukupno	37

Tab. 4. Povrede zuba popraćene prijelomom alveolarnog nastavka.

Iz tab. 4. se vidi da je prijelom alveolarnog nastavka čest pratilac povrede zuba. U današnjoj sudskoj praksi ovo je elemenat, koji uvjetuje kvalifikaciju povrede.

Želeći da ustanovim ukoliko je bilo povreda zuba kombiniranih sa ostalim povredama tijela, došao sam do brojčanih odnosa, koje prikazujem na tab. 5, raspoređene po dobnim skupinama.

Dobna skupina	Broj povrijeđenih
20 — 29	16
30 — 39	8
40 — 49	11
50 — 59	6
60 — 69	3
Ukupno	44

Tab. 5. Povrede zuba popraćene povredama tijela.

Na temelju podataka iz ove tablice može se reći, da izolirane povrede zuba u praksi skoro i ne susrećemo.

Na temelju ovih statističkih podataka proizlazi da je povreda alveolarnog nastavka glavni elemenat za kvalifikaciju povrede te je prema tome, u svakom slučaju, treba i utvrditi. Naime, izbijanje zuba s povredom alveolarnog nastavka predstavlja tešku tjelesnu povredu, a sve povrede zuba bez prijeloma alveolarnog nastavka su lake tjelesne povrede, ako se radi o jednom zubu i ako se njegovim gubitkom ne uništava žvačna funkcija. Alveolarni nastavak brzo zaraštava pa ako prilikom prvog pregleda ne utvrdimo ovaj elemenat, kasnije za potrebe suda ne možemo dati pravilnu kvalifikaciju (Palmović⁶).

Stanje zubala je također elemenat za kvalifikaciju povrede. Ako u defektnom zubalu bude povrijeđen upravo onaj zub, koji u preostalom zubalu predstavlja faktor akta žvakanja, gubitak tog zuba je teška tjelesna povreda, bez obzira na to je li alveovarni nastavak povrijeđen ili nije. U takvom je slučaju faktor za kvalifikaciju povrede uništenje funkcije žvakanja.

Stanje zubala prije povrede ima svoju vrijednost u odnosu na utvrđivanje sredstava, mehanizma povređivanja i snage udarca. Razlika snage udarca kod izbijanja zuba iz intaktnog zubala, zdravog i saniranog mnogo je puta veća od one, koja izbija parodontičan zub.

Vrijednost elemenata za kvalifikaciju i njihovo utvrđivanje kod povrede zuba mora poznavati svaki liječnik-stomatolog, koji u ambulanti vrši pregled, a isto tako i liječnik stomatolog kao vještak na sudu.

Posebnu vrst vještačenja susreće liječnik-stomatolog u građanskom postupku za naknadu štete. U svakom odštetnom zahtjevu odnosno parnici, liječnik opet temelji svoje vještačenje na elementima utvrđenim u toku krivičnog procesa, ako je ovaj prethodio, ili pak na medicinskoj dokumentaciji izdanoj poslije pregleda obavljenog nakon povrede.

U vještačenju pri postupku za naknadu štete, liječnik najprije obrađuje intenzitet boli i njezino trajanje (Morović³). Ovdje se mora uzeti u obzir bol izazvana samom povredom, a osim toga i sve one boli, koje je povrijeđeni nužno morao pretrpjeti pri potrebnim zahvatima u ustima.

Bol određujemo u tri stupnja:

1. intenzivna bol (na koju običnim analgeticima ne možemo djelovati,
2. bol srednjeg intenziteta, koju kupiramo običnim analgeticima,
3. podnošljiva bol, na koju ne treba terapijski utjecati.

Za svaki stupanj boli vještak mora odrediti vremensko trajanje, a osim toga unutar tog vremenskog razdoblja, da li je bol bila neprestana, ili je dolazila u obliku napadaja te koliko su pojedini napadaji trajali.

Nadalje, vještak određuje vrijeme radne nesposobnosti nakon povrede. Je li uslijedila smanjena radna sposobnost, u kojem postotku i koliko je trajala.

Na kraju, vještak treba da se izjasni da li defekt koji je nastupio povredom i gubitkom zuba predstavlja unakaženje u kozmetskom smislu. Ako postoje elementi unakaženja, vještak se mora izjasniti koliko je to unakaženje.

Unakaženje u odštetnom zahtjevu uvijek stupnjujemo te razlikujemo četiri stupnja:

- a) unakaženje visokog stupnja,
- b) unakaženje srednjeg stupnja,
- c) unakaženje malog stupnja te
- d) neznatno unakaženje.

Stupnjevanje će ovisiti o dobi, spolu, zvanju, a naročito o sredini u kojoj povrijeđeni živi i njenim shvaćanjima.

ZAKLJUČAK

Ako na temelju iznesenog materijala promotrimo zadatak liječnika-vještaka-stomatologa, treba reći, da počev od pregleda povrijeđenog pa do završnog vještačenja u krivičnom i građanskom sporu, mnogi elementi, koji uvjetuju temelj za vještačenje, u domaćoj literaturi nisu dovoljno jasno i precizno obrađeni. Ovo dopušta da svaki vještak na tom polju rada traži vlastite putove.

Da bi se podigla kvaliteta ovakvih vještačenja, treba tačno obraditi sve elemente povrede zuba i susjednih dijelova i odrediti njihovu vrijednost u vještačenju povreda za potrebe suda.

Sadržaj

Autor je obradio 48 slučajeva povreda zubi razne etiologije. Naročito je obratio pažnju na ulogu liječnika-stomatologa kao sudskog vještaka u krivičnom i građanskom postupku.

Pored ovoga statistički je obradio sve povrede zubi, koje su bile praćene s povredom usana, zatim posebno one pri kojima je bio povrijeđen alveolarni nastavak i posebno one, koje su bile kombinirane s povredama ostalih dijelova tijela.

Autor smatra da se može podići kvaliteta ovakvih vještačenja tačnom obradom svih elemenata povreda zuba i susjednih dijelova i da u vještačenju treba odrediti vrijednost povreda za potrebe suda.

Summary

THE TASK OF THE PHYSICIAN - STOMATOLOGIST IN GIVING EXPERT OPINION IN CRIMINAL AND CIVIL LAW SUITS

The author described 48 cases of injuries of the teeth of different etiology. Special attention was devoted to the role of the dentist as court expert in criminal and civil law suits.

In addition statistics were given of all injuries of the teeth accompanied by injuries of the lips. Injuries where the alveolar process was injured were dealt with separately and again separately those injuries combined with injuries of other parts of the body.

The author considers that the quality of these expertises could be improved by minute elaboration of all elements of injuries of the teeth and the adjacent parts. Moreover he considers that in giving expert opinion one must define the value of the injury for the requirements of the court.

Zusammenfassung

DIE AUFGABEN DES ZAHNARZTES IN DER STRAFRECHTLICHEN UND BÜRGERRECHTLICHEN BEGUTACHTUNG

Der Autor hat 48 Fälle von Zahntraumen verschiedener Aetiologie bearbeitet, unter besonderer Beachtung der Rolle des Zahnarztes als Gerichtssachverständiger im Straf- und Zivilverfahren. Ausserdem hat er statistisch alle Verletzungen von Zähnen welche von Verletzungen der Lippen begleitet waren, bearbeitet, ferner jene welche mit Verletzungen des Alveolarfortsatzes und insbesondere jene welche mit Verletzungen von übrigen Körperteilen verbunden waren.

Der Autor ist der Meinung dass man die Qualität der gerichtlichen Gutachten durch genaue Analyse aller Elemente von Zahnverletzungen und ihrer Nachbartheile, verbessern kann.

LITERATURA

1. ZLATARIĆ, B.: Krivični zakonik u praktičnoj primjeni, tom II, Narodne novine, Zagreb, 1958
2. ZEČEVIĆ, D.: Diferencijalna dijagnoza između lake i teške tjelesne povrede u okviru Krivičnog zakonika, Disertacija, Medicinski fakultet, Zagreb, 1964
3. MOROVIĆ, A.: Vještačenje intenziteta boli u zahrtjevima bolnine u građanskom pravu, Disertacija, Medicinski fakultet, Zagreb, 1963
4. ŠTENGL, B.: Odvjetnik, 12:140, 1962
5. SOKČIĆ, J.: Vojnosan. pregl. 11:510, 1954
6. PALMOVIĆ, V.: Ocjena povreda i njihovih posljedica, Medicinska knjiga, Beograd-Zagreb, 1954
7. RUŽIĆ, J.: Fronto-Bazalne povrede u dnevnoj praksi, Zbornik radova II sastanka neurologa Jugoslavije, Titograd, 1961, Beograd, 1962